

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo: „Angelček“

Štev. 5.

V Ljubljani, 1. maja 1901.

Leto XXXI.

Prvi majnikov dan.

Posodi solnce mi svoj svit,
 Daj vrt in log cvetice,
 Da vreden spletjem zdaj nakit
 V čast miljene Device!
 Nebeške svitle zvezdice
 Altar Marijin razsvetlite.
 Vas vabim, glasne ptičice,
 Z menoj jo vse slavite!

Marija! res, iz vse moči
 Želim te zdaj častiti,
 Le záte mi srcé gorí,
 Le tebi čem služiti!
 In da dostojno te častim,
 Se združim s kerubini,
 Zediniti se hrepenim
 V ljubezni s serafini!

Ne prosim, Mati! le zasé;
 Stanovske mi dolžnosti
 Močno pretresajo srcé:
 Krog mene cvet mladosti
 Se zbira čistih rajskih lic —
 Izróčen mi je v vzgojo —
 O Vzor, Devica vseh devic,
 Oj, vzprejmi v skrb jih svojo!

— la.

Spomini na možaka-poštenjaka.

(Spisal J. Makov.)

III.

rišel je zopet čas odhoda. Zapustiti sem moral svoje ljube domače, svoj miljeni rojstni kraj ter oditi v tujino, k nadaljevanju svojih študij. Težko je bilo slovo od domačih, a še težje se je bilo zopet privaditi v mestu posebno še mestnemu viharnemu življenju. Človek, ki živi skoro tri mesece doma na deželi, ki uživa z vso dušo mirno selsko življenje, se kaj težko privadi zopet burnega življenja, ki vlada po mestih. Prav tako je bilo tudi z mano. Sedel sem v svoji sobici in gledal zamišljen pred se v odprto knjigo, hoteč nekoliko ponavljati tvarino. Pa ni šlo in ni šlo. Misli so mi vedno uhajale domov na vrt, na gozdič, k sosedovim in posebno še v Črni vrh, k mojemu dragemu Mihi. Čas je potekal in jaz sem le še sedel zamišljen pri odprti učni knjigi. Iz tega premišljevanja me reši še le moja gospodinja, katero sedaj krije že črna zemlja, ki mi je prinesla malo, skromno večerjo.

Povečerjal sem in odšel v posteljo. Tako je bilo prvi dan in tako je bilo skoro ves teden. Toda vsake reči je na svetu sčasoma konec. Koliko je na pr. žalovanja po dragem mrliču; človek se solzi, zdihuje, mnogokrat celo obupuje, toda preteče mesec, pretečeta dva meseca, in nikdo se več ne briga za umrlega. Tako je človeško življenje.

Tudi jaz sem polagoma popustil take in enake domotožne misli in se poprijel marljivo svojega dela. Čas je potekal hitro. Poletje je minilo, nastopila je tožna jesen in za njo mrzla zima in z zimo čas rojstva Gospodovega, lepi, skrivnostni božični prazniki. Vsakdo, ki ima le še količkaj verskega čuta v svojem srcu, se mora veselili teh rajskomilih svetih dnij. Osobito pa so zaželjeni ti sveti dnevi za dijaka, ki se šola daleč od svojega rojstnega kraja. S kolikim veseljem pričakuje teh lepih praznikov, ko se bo mogel zopet nekoliko odpočiti po trudapolnem delu in tako detinsko veselo se radovati med svojci.

Vesel sem hitel po šoli na kolodvor in nestrpno čakal odhoda vlaka. Nekaj ur in bil sem zopet doma. Božične praznike pa vam opišem najkrajše, ako vam zagotovim, da je bilo še lepše, še dokaj prijetnejše, nego sem prej pričakoval. Vesele so bile nade, a resnica jih je prekosila.

Razume se samo ob sebi, da sem poprašal doma o Mihi s Črnega vrha, in reklo se mi je, da je ravno včeraj prodajal oglje po vasi, in da je obiskal tudi našo hišo ter popraševal po meni, zatrjujoč, da se mu zelo toži po mojih obiskih. Čeprav je bilo zelo mraz, vendar sem sklenil, da ga zopet obiščem na „tepežni dan“, ali praznik nedolžnih otročičev. Toda človek obrača, Bog pa obrne. Čez noč je začelo zelo snežiti in zjutraj je ležal sneg malo da ne meter na debelo. Ne boš Jaka, sem si mislil. Miho obiskati ob takem času, v

takem vremenu ne bo mogoče; in res, zastonj sem upal, moj up je to pot splaval — po snegu! „Dobro“, sem si mislil, „pa drugokrat.“ Toda predno je prišla za to ugodna prilika, moral sem zopet odriniti v mesto.

Tu se je pričelo zopet staro življenje. Dnevi so zginevali, z njimi meseci in bližal se je sveti čas našega odrešenja, doba velikonočna.

O, kako sem se veselil vselej tudi teh praznikov in se jih veselim še sedaj. Sklenil sem, da sedaj pa prav gotovo obiščem Miho. Pa zopet mi je spodletelo.

Bilo je nekako štirinajst dnij pred Veliko nočjo, ko dobim pismo od doma, da najbrž ne bom mogel letos priti domov na velikonočne počitnice, ker je v našem kraju nalezljiva bolezen, tako zvani legar. Kakor strela z jasnega me je zadelo to poročilo. Žalosten shranim pismo in začnem premišljovati, kako kruta usoda da me preganja. Pa potolažil sem se misleč, da „je že božja volja tako“. Imel pa sem vendar še upanje. Pa žal, da zastonj, zakaj nekaj dnij pred Veliko nočjo dobim zopet drugo pismo, ki je še bolj odločno govorilo. Moral sem torej ostati v mestu in čakati do — velikih počitnic.

* * *

Približal se je tudi čas velikih počitnic. Takoj, ko sem imel spričevalo v roki, sem zapustil mesto in hitel domov. Saj si lahko mislite, če človek — če mlad človek — ne vidi malo da ne pol leta svojega rojstnega kraja, kako srčno si želi domov. Nekako ponosen sem bil, ko sem bil že petošolec, dijak višje gimnazije. To ni kar si bodi. Marsikdo bi v takem slučaju prekinil občevanje s preprostim oglarjem; toda jaz tega nisem storil iz vzrokov, ki sem jih omenil že v prejšnjem pripovedovanju. Pred vsem zato ne, ker sem spoznal v preprostem oglarju plemenito, čuteče srce. Že naprej sem se veselil, kako prijetne bodo zopet letošnje počitnice v družbi preprostega, blagodušnega oglarja. Pa bridko sem se varal.

Ko sem stopil v domačo hišo, mi je kar nekam čudno srce utripalo, kakor bi že naprej nekaj čutilo. In ali ni srce mnogokrat človekov svetovalec, da ne rečem, človekov prorok? Gotovo! Ko smo se natančno pomenili o znamenitejših domačih rečeh, sem slednjič nekako boječe — zakaj, sam ne vem — poprašal o blagem Mihi. Ni mi zastonj že prej utripalo srce. Na vprašanje, kako je ž njim, zvem, da je smrtno bolan, da ima hudo, mnogokrat neozdravljivo vročinsko bolezen. Zopet sama nesreča. Hotel sem še natančneje zvedeti, kako da je z njegovo boleznijo, pa družega mi ni vedel nihče povedati, kakor to, da je nevarno bolan.

Zvedel sem dovolj. Sklep je bil storjen, da ga takoj obiščem ob prvi ugodni priliki. In res, takoj drugi dan sem jo mahnil proti Črnemu vrhu. Ne morem opisati, kako žalostna čustva so me obdajala. Pred enim letom, kako je bilo vse drugače! In sedaj? O, kako žalosten sem stopal proti Mihovi koči! Vedel sem, da je z Mihom pri kraju; kajti vročinska bolezen je zelo nevarna, ta skoro najprej človeka spravi pod zemljo, ako le ni hitro zdravniške pomoči.

Urno sem jo mahal proti Mihovi koči, in dospel (ja še prej nego v eni uri, kar je bilo gotovo nekaj posebnega. Sem že vedel, zakaj. Pri oglarjevi koči je bilo še vse po starem, kakor pred enim letom. Le vse nekako pusto se mi je zdelo, brez življenja. Kolika razlika! Lani tako vse lepo, polno življenja, sedaj pa vse žalostno in potrto.

Stopim v sobo. Takoj mi je udaril v nos tisti čudni bolniški duh. Že vem, pri čem da sem. Pri postelji je stala Molkova Franca, že precej priletna ženska, in ponujala bolniku jedi. Prestrašena se ozre v me. Ni me poznala. Vse drugače pa Miha. Eno leto se nisva videla in skoro takoj me je spoznal. Kaj ne, da je to čudno pri bolniku, posebno še pri bolniku, ki ima vročinsko bolezen, bolezen, katera pogostokrat človeku otemni spomin.

Pa kakšno je bilo obličje nekdanjega tako zdravega in veselega Mihe! Bledo, upadlo, brez življenja. Skoro ustrašil sem se ga. Že takoj ob prvem pogledu sem ga obsodil k smrti, ki je res kmalu prišla.

Molkova Franca, hči starega možaka poštenjaka Molka iz Bukovice, ki je stregla v bolniški bolniku, je šla ven, jaz pak sem sedel na stol poleg bolnikove postelje. Najprej sem mu na prošnjo bolnikovo razložil in natančno popisal svoje razmere, nato pa sem ga poprosil, akoravno sem videl, da bolnik težko govori, pa saj veste, kaj je radovednost, naj bi mi povedal, kako je zbolel, kaj je vzrok njegovih hudih boleznih.

Kakor vsako, tako mi je tudi to željo takoj izpolnil. Dejal je:

„Vzrok moje boleznih je, kakor skoro vsake, prehlad. Nekoč — bilo je meseca junija, če se ne motim, ravno tisti dan pred kresom — sem nabral doli na Krtačniku zopet dračja za svojo oglenico. Ker je bil dan lep, zato sem se bolj oddaljil misleč, saj ne bode nič hudega. Skrbno in marljivo sem nabiral in nabral sem skoro že za dve oglenici. Zeló sem bil vesel, ko sem videl toliko drv pred seboj, s katerimi si bom zaslužil zopet kak krajcar. Toda vročim poletnim dnevom ni nič kaj posebno varno verjeti. Kajti kaj radi se pripodé hudourni oblaki in prinesó gost dež če ne še točo. A jaz nisem tega pričakoval. Ozrl sem se včasih proti nebu, toda vsled gostega drevja ni bilo možno natančno opaziti neba; zato sem pa delal kar naprej, ne meneč se za nikogar.

Toda krog poludne se kar naenkrat začne temniti in tema je postajala čedalje večja. Pa saj veš, kako se pred hudo uro vse hitro potemni. Ni preteklo pol ure in začelo je — grmeti. Kaj sem hotel početi, do kože sem imel debelo uro, pa stare noge so počasne. Druzega ni kazalo, kakor tu prevedriti pod kakim visokim gostim drevesom. Pri tem je ostalo. Stopil sem pod staro košato bukev, da sem bil vsaj nekoliko zavarovan. Toda nevihta je divjala kakor za stavo. Ne gosto vejevje, ne goreča molitev, nič ni pomagalo. Premočen sem bil do kože. Grmelo in treskalo je neprestano.“

Tu je bolnik prenehal in se nekoliko oddahnil, ker pripovedovanje ga je bilo izmučilo.

„Stal sem torej — je nadaljeval — pod bukvo in name je lilo kljub temu kakor iz škafa. Že takoj takrat me je nekam čudno streslo po vsem životu. Takoj sem spoznal, da to ne bode nič dobrega. In nisem se motil.

Takoj, ko je ponehala nevihta, sem jo udaril proti domu. Že med potjo me je začelo nekako čudno zebsti in hitel sem, kolikor sem mogel. Doma sem se hitro slekel in šel v posteljo. Začelo me je pošteno mraziti. Že sem mislil, da je po meni. Ležal sem tako zapuščen od vseh. Ni bilo žive duše, da bi mi postregla. Moral sem sam hoditi iz postelje in s tem sem bolezen še pospeševal. Drugi dan je ravno k sreči prišla k meni Molkova Franca iz Bukovice po oglja. Poprosil sem jo srčno, če bi hotela pri meni ostati, ker je doma ravno tako zeló ne potrebujejo. Dobri ljudje se povsod dobé. Franca je bila takoj zadovoljna z mojo prošnjo; odšla je hitro domov in se vrnila takoj popoldne zopet k meni, preskrbljena z vsem. In sedaj je pri meni za postrežnico. Skuhala mi je, sam Bog ve, koliko rož, pa vse, vse je zastonj. Vidim, da je tu večer mojega življenja. Tako sem torej zbolel in zbolel na smrt, ki bo kmalu pri meni.

Najbolj mi je pa postregla pridna Franca, ker je šla po gospoda kaplana, da so me tako lepo prevideli za daljno pot v večnost. O, to so dobra duša, ta naš gospod kaplan. Ti, Tonček, če boš kdaj gospod, to ti rečem, le tak bodi, kakor so naš gospod Valentin. — Tako na drobno sva se pomenila, da sedaj kar lahko umrjem.“

Zopet je utihnil in začel je težko hropeti.

Franca je prišla v hišo in prinesla bolniku kuhanih rož, toda bolnik jih ni mogel popiti. Vsedel se je sicer, da bi pil, toda slabost ga je položila zopet nazaj. Žalosten v dno srca sem gledal ta prizor. Živo sem imel sedaj pred očmi človeka, ki ima kmalu stopiti pred sodnji stol božji. In koga ne bi to spodbudilo?

Kmalu je bolnik odprl zopet oči in me prav mило pogledal. Čeprav sem bil že precej odraščén, se nisem mogel zdržati solz pri tem pogledu.

„Vidiš, tako je vsega konec“, mi pravi s hreščečim glasom bolnik.

Čas je potekal in moral sem se napotiti proti domu. O, kako živo mi je še pred očmi tisti trenutek, ko mi je segel v desnico bolnik — nekdanji „divji“ Miha! Kako bridko me je pogledal? In jaz? Jaz pak sem jokal. In kdo ne bi v takem položaju? Krčevito sem mu stisnil roko in — odšel zatrjujoč mu, da ga zopet kmalu obiščem. Pa ni bilo treba.

Dva dni potem so nesli k pogrebu moža, ki je imel blago, plemenito srce. Kako tožno-milo so zvonili zvonovi sv. Franciška! Jaz pa sem žalosten stopal za krsto predragega nepozabnega prijatelja.

Nisem si mogel kaj, da ne bi tudi vas, dragi čitateljčki, seznanil s tem možem, katerega sem tako spoštoval. In s tem sem mu pa tudi hotel postaviti mal spomenik, vsaj tu, ker njegov grob itak nima nobenega.

Moj namen je bil pa tudi, vas nekoliko posvariti, dragi otroci, da se ne norčujete iz ljudij, ki na videz morda nekako čudno izgledajo, ki so blagega, posnemanja vrednega značaja.

Zaspanček.

Solnce zlato slišalo
Je pritožbo zore:
„Glej, škrjanček sred polja
S postelje ne more.

To zaspanče jutranjic
Ni še odmolilo,
Dasi beli davno že
Dan je odzvonilo“

A verjelo solnce ni,
Moglo ni verjeti —
Šlo je in pogledalo
Izza gôr po sveti.

Vprlo jasno je oko
V posteljo škrjančka . . .
In — resnično! — sred polja
Še prav sladko spančka! —

Škrlec se ustrašil je,
Zletel je v višavo,
Da zapoje Stvarniku
Čast in dolžno slavo . . .

In od takrat nikdar več
Zora ni tožila;
Nad škrjančkom sred polja
Se ni več jezila.

Generoz Maver.

Sonet.

Prijetno tebi je, škrjanček mili,
Ko pomladansko solnce ti zasine,
Ko se do nebotične visočine
Popneš, moj pevec, zmagonosno s krili.

I jaz sem vžival ure, znanec čili,
Ko peval sem veselo; a vse mine — .
Usoda kruta nož v srce porine,
Zapre glasove, ki so se glasili . . .

Šedaj sem nem za pesni vse vesele, —
Le tožne mi usoda je pustila,
Popevam te iz duše otrpele.

Oj, pój škrjanček, poj in dvigaj krila,
Oj, dróbi, dróbi pesmice vesele,
Dokler obseva te usoda mila — —!

Jos. Bekš.

Z juga.

Pozdravljam vas ptičice drobne,
Ki vračate z juga se spet;
Kaj vabi vas v kraje spet rodne?
Ne mika li južni vas svét?

I mene ne mika svet južni,
Domov i moj duh si želí;
Tje z vami, krilatci, me mika,
Kjer Triglav mi k nebu kípí,

Kjer Sava mi bistra izvira,
Želim, oj želim si nazaj!
Ostati tu moram, hitite —
Pozdravite rodni mi kraj! —

Ljudmila Modičeva.

Zakaj ljubimo drevesa?

(Spisal Ivan Z. Gabrovski.)

Kako se taja človeku veselja srce, ko se izprehaja lepega pomladanskega jutra po pisanih senožetih, zelenih travnikih in rodovitem polju! Neka nepopisna radost mu prepodi vse tužne misli, oko se mu zaiskri in razvedri obraz ob pogledu na cvetočo naravo . . . Osobito nas kar očara ona nepopisna milina, ki se nam razodeva v spomladni probujenosti po naših gozdih in vrtnih nasadih.

Ako stopimo v tihi in tajinstveni gozd, kako nekako lahko nam je pri srcu! Če poslušamo tisto skrivnostno šepetanje novega tako nežnega listja, zdi se nam, da čujemo pripovedovati pravljice, tako lepe in mične pravljice, kakoršne si morejo pripovedovati le bajeslovne osebe. V tem hipu pozabimo na vse bridkosti, ki so nas mučile. Zadovoljno in nebrizžno sedemo na mehki mah in gledamo z radostnim očesom stvarstvo božje . . .

Nad nami širijo mogočni hrasti svoje krepke veje, kakor bi nam hoteli biti v zaščito. — Da, saj je pa tudi vreden ta hrast-velikan, da bi ga smatrali svojim zaščitnikom! Ko pribuči silen vihar, ko stoka ob potoku slabotna vrba, ko se klanja ob beli cesti šibki topol — tedaj se hrast niti ne gane! Smelo in ponosno kljubuje vsem navalom vetrov in viharjev, in še celo njegove veje se ne menijo dosti zanje, saj so si v svesti, da so hčere mogočnega in neupogljivega očeta.

Kakor da bi hoteli posnemati krepkega svojega soseda, upirajo se še pritlikavi in grčavi gabri cvileči burji, vendar se njihove veje neznansko sumljivo majejo in hreščeče zadevajo druga ob drugo, posebno ako stoji bolj na samem. Da jim ljuti vihar ne polomi tankih vej, imajo se zahvaliti predmodremu Stvarniku, ker jih je posadil med druga večja drevesa, da se ob njih krepkih vejah ubije njegova moč.

Nekoliko bolj na strani, kakor bi se sramovale svojih grčavih sosedov, pa se vzdigujejo tanke, vedno zelene smreke in jelke. Kako veličasten in objednem miloben je pogled na te ravne, košate in proti nebu kipeče vitke smreke in hoje. Zdi se nam, da hočejo njih vrhovi povedati in pokazati, odkod imajo svoj postanek in vir svoje veličastnosti . . . In kako vonjavo, kako življenje razprostirajo okrog sebe! Dišeče njih veje obletavajo celi roji bučel in drugih, sladko strd srkajočih žuželk.

Ah, in tiste bele breze! Kako lepo se jim blišči bela barva med drugimi drevesi! Skoro bi izpremenili svoje mnenje in dobro sodbo o poprej imenovanih drevesih, ko gledamo njih nedolžno barvo; a hitro se pokesamo tega, ko vidimo, kako mučno in bolestno zacvili šibko deblo s pretankimi vejami ob najmanjšem vetru.

Blizu teh stoje zmršeni, viharja in vetrov vajeni bori. Kako se gibljejo, kako priklanjajo njihovi sključeni vrhovi svoje okleščeno in suho vejevje po volji slehernega vetra.

A najmikavnejšega pa še nisem imenoval. Oj, vas, tako brhko vzrastle in tako bujno zelene bukve, pač ne smem prezreti; saj si lepšega ne more želeti naše oko, kakor je vaše mlado, nežno zelenje v jutranjem solnčnem obsevu.

In čim dalje gledamo, temveč zanimivosti in lepote se nam odkriva v tem tihem in skrivnostnem gozdu. Nekaj nepopisnega, nekaj sladkega se

vzbuja v naših prsih, obdaja nas taka bajna in poetična lepota, katere ne moremo opazovati in uživati nikjer drugje. — Saj pravo lepoto in vrednost gozda občutimo še-le, kadar pogledamo otožni Kras, ki tako žalostno moli proti nebu svoje gole rame, belo pečevje, kakor da bi ga prosil, naj mu dá nazaj zeleno drevesno obleko.

Raj veselja v gozdu je pa seveda, ko se prvič oglasijo žgoleče pesmi njegovih drobnih, pernatih prebivalcev! Tedaj vam je v gozdu življenje! Zdi se, da je dobila najmanjša stvarica življenje. Od jutra do večera se neprestano glasi mična ptičja pesmica! In kako lepo to harmonuje z gozdno lepoto! Čisto naravno je, če mislimo v svojem navdušenem veselju, da sta se posestrili lepota gozda in miloba milih pesmic.

In vrtna drevesca, včasih edino upanje ubogega kmeta, ali niso tudi lepa v prvi pomladi? Skoraj bi jih bili prezrli ob svojem navdušenju za gozdna drevesa. Le pogledjmo, kako nadepolno razvijajo svoj rudeče-beli cvet, da njegov duh na daleč raznaša prijetno vonjavo! — Košata jablana stoji ponosno sredi vrta, pod njo pa skačejo vaški otročaji, se igrajo, včasih se pa že celo prepirajo o tem, kdo bo prvi jedel njen sočnati sad. Otožno opazuje bolj od strani gostovejata hruška to veselje, ker se ne more ponašati s tako živo-bojnim cvetjem kakor njena soseda.

Nad vse se ponaša pa črešnja. Dasi nima žive boje, si je pa v svesti, da rodi ona prvi in otrokom posebno priljubljeni sad. Vsa bela stoji kakor mlada nevesta, ponosno kakor kraljica na visoki meji in vabi k sebi roj marljivih bučelic, ki pridno srkajo sladko strd iz njenega medenega cvetja.

In koliko nam koristijo drevesa! Dajejo nam najpotrebnejše: drva, pohištvo; iz lesa delamo visoke stavbe, močne ladije itd. itd., stvari, katerih je preveč, da bi vse našteval.

Tudi od dreves odpadlo listje je neprecenljive vrednosti. Jeseni ga kmetje pridno grabijo in vozijo na dom, da z njim po zimi steljejo živini. Tako se napravlja gnoj, s katerim gnojimo njive, da nam dajejo obilnejše pridelke. Listje je torej dvojne vrednosti: po leti nam dela prijetno, hladilno senco, vrhu tega je pa v posredni zvezi z našimi pridelki.

Nikar torej ne bodite zaspani v tem prekrasnem letnem času, — hitite ven v prelepo naravo! Nikar ne bodite slepi, da bi prezrli to čarobno lepoto, ki se sedaj tako bujno razvija; nikar ne bodite gluhi, da bi preslišali te omamljivo-lepe spomladne glase; nikar ne zapirajte mladega srca, da bi ne marali za toliko obilico nedolžnega veselja, ki vam ga nudi blagohotna Vesna s svojimi radodarnimi rokami! Ne glejte pa samo po tleh, marveč tudi na kvišku, na divno cveteče drevje in grmovje, in od tod naj se še višje povspne vaš duh, — do Njega, ki vam je podaril to spomladno veselje!

Le glej jo — pomlad . . .

Le glej jo pomlad, kako prihaja,
Na lahno, nevidno, s smejočimi usti,
S seboj noseča pozdrav iz raja — —
Srce, ej pusti to zimo, pusti!

Ej pusti to zimo in daj ji slovo,
Daj solnčnim se žarkom ogreti;
Le glej jo, pomlad ti steza roko,
Hoteča obsuti te s cveti . . .

Dražestna je, ne-li? In vso to ravan
Z veseljem, z življenjem preplavila bo,
Srce, ah vrzi se v ta ocean,
Mordà pa pomlad te ozdravila bo . . .

Dizma.

ečer je padal na zemljo in vabil celo naravo: „Pojdi k počitku.“ In vse se je odzvalo njegovemu povabilu. Rožice so zaprle svoje čašice, ptice so se poskrile v svoja tiha prenočišča, in človek je hitel pod streho, v svoje domovanje.

Ali Nekdo ni mogel iti k sladkemu počitku — bil je Oni, o katerem pravi sv. pismo: „Nima, kamor bi položil trudno glavo.“ Izveličar, njegova mati in njegov rednik niso mogli k počitku. Bežali so od doma, da bi ušli krvoločnemu Herodu. Napotili so se v daljni Egipet. Kakor so peljali trgovci egiptovskega Jožefa tje doli, tako je šel tudi naš Odrešenik v Egipet.

Ali na potu je noč prehitela sv. družino. Potrkali so na vrata tu in tam, prosili prenočišča tu in tam, a povsod so se izgovarjali, da ni prostora, da naj gredó naprej. In revna družina je šla žalostna naprej.

Na nebu je svetila luna in razsvetljevala pot. Prav lepo je svetila in pripeljala je s seboj tudi svoje bele ovčice, svetle zvezdice, vse naj bi svetile na poti Onemu, ki jih je ustvaril. In slavec v grmovju ni počival. Smatral je za svojo nalogo, da razveseljuje, da kratkočasi s svojim milim glasom pot bežecemu Stvarniku.

Prišli so do samotne koč. Slabotna luč je brlela v sobi. Potrkali so in starikava žena jim je prišla odpirat.

„Popotniki smo. Malo prostora prosimo, da bi si mogli počiti od težavne poti.“ Tako je govoril Jožef

„Hitite od moje koč. Tu ne prebiva sreča in blagostanje. Tu prebiva mati pri svojem otroku, ki je bolan, ki ima strašno bolezen: gobe. Hitite od tod!“

Ali nebeška Mati je pristopila k nesrečni ljubeči materi rekoč: „Mi se ne bojimo gobovih. Sprejmite nas pod streho zavoljo Deteta, ki spi na mojih rokah.“ In revna nesrečna žena jim je dala prenočišče.

* * *

Ko je prisvetila drugo jutro zlata zora, ko so cvetke zopet odpirale svoje cvetove, ko je glasno ptičje petje razveseljevalo celo naravo, napravljala se je sv. družina na daljno pot. Predno je odšla, prosila je Marija revno ženo, naj ji dá nekoliko vode, da bi okopala svoje Dete. Ko je to storila, svetovala je ženi, naj okoplje tudi ona svojega sinčka v tej vodi.

Nesrečna mati je slušala njen nasvet. In glej čudo! Bolan je bil njen sinček, ko ga je položila v vodo — vesel in zdrav je bil, ko ga je vzela ven.

Kako vesela je bila! Saj je bil otet njen edini zaklad, zaklad, o katerem je že mislila, da je izgubljen.

Ozdravljeni deček je bil Dizma.

* * *

Pretekla so leta in leta. Izveličar se je bil že davno vrnil v domovino. Tu je prebival v revni koči poleg svoje ljube Matere in sv. rednika Jožefa.

Dizma je odrastel. Rad je ubogal svojo mater, spoštoval njeno besedo. In ko mu je pravila o Detetu, o dobri ženi, o starem možu, zalesketala se je Dizmi solza v očeh. Pazljivo je poslušal njene besede in ko je končala, vskliknil:

„O mamica, ko bi poznal jaz Onega, ki mi je dal zdravje — tako bi ga imel rad. In zahvalil bi se mu za veliko dobroto.“

„Tudi jaz bi ga rada videla. Rada bi gledala še enkrat ono ljubeznivo ženo. Toda leta me težé — slabotna sem. Kmalu zapustim ta svet — ne bo se mi izpolnila ta želja. Ti, sinko, si še mlad. Mogoče boš srečal še katerikrat Dobrotnika na potu svojega življenja. In tedaj se mu zahvali v svojem in v imenu svoje matere.“

Tako je govorila mati, a Dizma je prosil prav prisrčno: „Mamica, umreti ne smete še!“

Tak je bil Dizma, dokler je živela njegova mati.

Toda umrla je . . .

* * *

Vzemi mlademu drevesu, ki se še ni dobro ukoreninilo, ki še ni razprostrlo svojih korenin daleč na okoli, kol, na katerega se naslanja. In pribučal bo vihar, prišumel močan piš in drevesce bo ležalo na tleh . . .

Tako se je zgodilo Dizmu.

Ko ni čuvalo nad njim več skrbno materino oko, ko je bil prepuščen sam sebi — zašel je v slabo tovaršijo. In Dizma, nekdanj pridni Dizma, je postal ropar, razbojnik . . .

In ko je ležal v gošči skrit in prežal na popotnike — ko je svetila nad njim bleda luna — ko so migljale nad njim mnogoštevilne zvezdice — tedaj sé je spomnil materinega pripovedovanja o oni lepi noči, o krasni ženi, o čudotvornem Detetu. In v srcu mu je vstajalo hrepenenje, da bi mogel zopet poslušati govorico svoje matere, da bi se mogel zopet otročje nedolžno razveseljevati. Kako si je želel, da ne bi bil zašel tako daleč! Ali ni imel moči, da bi se povrnil.

In slišal je nekoč, da hodi po deželi neki Galilejec, da ozdravlja bolnike, da očiščuje gobove, da je On tisti, o katerem so toliko pisali preroki. In srce mu je reklo: Ta je ozdravil tudi tebe, ta ti je dal življenje, ko si bil že na robu groba.

In ko je izvedel, od katere strani mora Galilejec priti, po kateri poti bo hodil, šel je in se skrnil v goščavo. Skrnil se je in prežal ob potu, ne da bi prelival kri, kakor navadno, ampak, da bi videl svojega dorotnika.

In prišel je Izveličar po poti.

Dizma je videl njegovo veličastno postavo, njegovo mogočno hojo — videl je one nebeški oči, iz katerih je sijala sama ljubezen do trpečega človeka. Videl je one poteze na obrazu, ki so govorile o neizmerni božji dobrotljivosti.

Pretresel ga je ta pogled. — Rad bi bil stopil predenj, pal na kolena in govoril: „Gospod, grešil sem.“

Neka skrivnostna moč ga je držala nazaj.

Dolgo je stal na starem mestu, dolgo zrl za odhajajočim Izveličarjem, in v očeh se je zablesketala solza, solza kesanja. In Dizma je plakal kakor otrok, ki razžali svoje stariše — in mu je hudo vsled tega; jokal je, kakor joka spokornik nad svojimi grehi, jokal je pa tudi od veselja, da je videl svojega Rešitelja. In v srcu mu je vstajalo upanje, da bo oni, ki je ozdravil njegovo telo, ozdravil tudi njegovo dušo, pomiril njegovo pekočo vest.

In ko je bil Odrešenik že zdavnaj odšel, stopil je Dizma iz svojega skrivališča in hitel za njim.

Od daleč ga je ugledal, ko je stopil ravno v Jeruzalem. In tekel je še bolj. Še enkrat je hotel videti ono krotko obličje, one ljubeznive oči.

Toda straža ga je pri mestnih vratih prijela. Poznali so Dizmo, vedeli za njegova hudodelstva, zato so ga prijeli. Da se je to zgodilo drugikrat, Dizma bi se branil, branil, kakor brani vsako živo bitje svojo prostost — a danes, ko je videl Izveličarja, danes je bil krotak, ni se branil.

Peljali so ga v ječo. Kmalu potem je bil obsojen k smrti, k sramotni smrti na križu. Na Kalvariji je bilo odločeno mesto, kjer naj bi umrl.

Kako se je začudil, ko so ga pripeljali z nekim tovarišem na morišče in je videl tamkaj Odrešenika! Smilil se mu je Izveličar, ki je moral trpeti mnogo večje bolečine kakor on.

Videl je pod križem nebeško Mater, videl njeno nebeško milobo — in spomnil se je na svojo mater, ki mu je pripovedala o lepi ženi . . .

In ko se je norčeval njegov tovariš iz trpečega Boga-človeka, zavrnil ga je Dizma: „Midva po pravici trpiva, a ta trpi po nedolžnem.“ In Izveličar, ki je videl vse skrivnosti v Dizmovem srcu, ki je videl, kako je prežal ob cesti, kako je tekel za njim, je izgovoril tolažeče besede: „Še danes boš z menoj v raj.“

Ko je začul Dizma te milo doneče besede, upokojilo se mu je srce, in nebeški mir je zavladal v njegovi duši. Hvaležno se je ozrl na Onega, ki ga je drugič ozdravil, ozdravil na duši.

Uresničile so se torej besede njegove matere: „Mogoče boš srečal še katerikrat Dobrotnika na potu svojega življenja.

Selko.

Vse v cvetju!

rosnem jutru se škrjanček
Dviga pod nebo
In prepeva, zroč pod sábo
Zemljo v cvetju vso.

Da bi mogla kot škrjanček
Peti spod nebes,
Pač zapela bi vesela:
Svet, oj, lep si res!

Ksaverijeva.

Basni o levu.

Po Ezopu, Lafontainu in Krilovu priredil Brinjós.

11. Levinja in medved.

evinja je izgubila svojega mladiča: lovec ga ji je zmeknil. Nesrečna mati je nepretrgoma rjovelá in begala po goščavi semtertja. Niti po noči ni prenehala jadikovati: že več dni ni nobena žival v gozdu zatisnila očesa. Vsem je že presedalo rjovenje brez konca in kraja.

Naposled dé medved: „Strina, dovoli mi, da te nekaj vprašam. Raztrgala si že dokaj tujih otrok; ali oni niso imeli ne očeta ne matere?“

„O da, imeli so jih, imeli!“

„Če je tako, zakaj pa niso razgrajali in jadikovali, kakor ti? Čemu baš pri tebi toliko krika in vika?“

„Oh, izgubila sem svojega edinca. Oh, žalostna mi moja stara leta!“

„Dajte, povejte mi, kdo pa vas sili neprestano žalovati?“

„Saj vidite, nesrečna usoda je, ki me preganja!“

Kakor da bi devali ga s kože,
Kliče marsikdo: „Pomozi Bože!“
Zmislí reva, če te tare zguba:
Stokrat več trpela je Hekuba.¹⁾

12. Lev, odpravljajoč se na boj.

Lev je ukrenil, da napové sovražnikom vojsko. Sklical je veliki vojni svet, da se napravi načrt in razdelé uloge. Vsakemu so izbrali delo, ki ga je bil vajen že z doma: slonu so odločili, da naj nosi tovore in težko orožje; medvedu, da naj vodi naskoke; lisico so izvolili za ogleduha; opico za burkeža, ki naj prevrača kozelce in slepí sovražnika.

Kar se oglasi nekdo izmed vojščakov: „Zabitega osla in strahopetnega zajca pa pošljimo domov; za nič drugega nista, kot nam v nadlego in sramoto.“

„Kaj še!“ odvrne kralj, „brez teh dveh bi bila naša četa nepopolna. Tudi njima poiščemo primerni mesti: osel bo trobil s svojim silnim glasom, strašeč sovraga, in zajec bo služil za brzonogega tekalca, raznašajoč naša povelja širom bojnega polja.“

Vladar, ki prav pozna
Podložne svoje v srce in obisti,
On kmalu ve in zna,
Na katerem mestu vsak največ koristi.

Lafontaine.

¹⁾ Hekuba je bila žena trojanskega kralja Prijama. Morala je gledati z lastnimi očmi, kako so ji sovražni Grki požgali njeno domovje, mesto Trojo, umorili njenega moža in vso rodovino. Naposled so pa še njo samo odvedli v sužnost. — Pis.

Dragotinova pokalica.

sredo jutro je prinesel Gorjanov Drejče v šolo pokalico. Saj veste, kakšno mislim: táko iz bezga, za papirnate krogle. — Če pa ima eden kaj, morajo imeti takoj vsi, so že taki otroci. Popoldne je bila že dobra četrtnina šolarjev oboroženih. Vsi, ki niso hodili domov obedovat, ker so imeli predaleč, so tisto uro stikali za bezgom in delali pokalice. Seve, posrečilo se ni vsem.

Zajelšnikov Dragotin bi bil ta dan tudi najrajši ostal črez poldan v šoli, to se reče, pokalico bi bil rad delal. Vedel pa je, da mora domov k obedu in zato se je premagal. Pa nič ni prav utegnil jesti, tako se mu je mudilo. Košček kruha, ki ga je dobil h krompirjevi juhi, je stisnil kar v žep, a juho je posrebal le po večjem.

Ko je prihitel do šole, je srečal tovariše, ki so že pokali. Uvidel je, da vendar ni več časa, da bi si naredil pokalico, in zato si je izmislil drugo. Začel je nagovarjati tovariše, da bi mu kateri dal svojo. Ponujal jim je ves prihranjeni kruh. — No, lačni so bili nekateri dečki, lačni, toda — pokalice so jim bile ljubše nego kruh. In tako ni Dragotin nič opravil. Komaj je preprosil tistega Gorjanovega Drejčeta, da mu je pustil trikrat streliti. Zato mu je dal pol kosa kruha, drugega pol pa je sam pojedel.

„Ej, le čajte, v petek bom jo imel pa tudi jaz!“ je dejal Dragotin. — Ves popoldan mu je rojilo po glavi, kako si bo delal pokalico. Komaj je čakal, da naznani zvonec konec pouka. Tako se mu je prigodilo — njemu na čast moramo reči, izjemno prigodilo — da ni vedel, kaj se ga je vprašalo in to celo dvakrat. Skoraj bi bil moral ostati v šoli, česar pač ni bil vaju. Le z ozirom na njegovo siceršno pridnost mu je bilo prizaneseno in tako se mu je izpolnila želja, da je bil kmalu pri delu. In delal je dolgo. Trikrat je imel že vse dodelano, a vsakokrat je imel nesrečo. Prva cev je bila nekoliko okrivljena in zato neprimerna; druga mu je počila, v tretji pa mu je obtičal bat. Ko ga je hotel siloma izdreti, se mu je zlomil.

Kdor pa je vztrajen, doseže vse. V četrtič se je Dragotinu posrečilo. In kaka je bila njegova pokalica! Take ni imel nobeden šolar. Počilo je tako, da je bilo veselje.

Kmalu je bilo porabljeno vse streljivo, kar ga je imel Dragotin po žepih in v torbi. Deček je začel stikati v omari po papirju. V srednjem predalčku ga je res našel.

Imel je neizmerno veselje, če je kaj zadel. In bil se je že precej navadil. Ko pa je hotel pokazati zvečer hlapcu svojo izurjenost, se mu ni hotelo nič posrečiti in hlapec se mu je na glas smejal. Dragotina je to razjezilo in pomeril je vanj. In glejte, zadel ga je naravnost v oko. Hlapec je zakričal, tako ga je zbolelo.

Solze so mu tekle iz očij in bil je zelo hud. Komaj ga je Dragotin preprosil, da ga ni zatožil pri stariših, ki so bili že itak siti tistega pokanja.

Drugi dan je bil v bližnjem trgu semenj. Tudi oče Zajelšnik je bil namenjen tjakaj in uslišal je sinčkovo prošnjo, da ga vzame s seboj. Ej, se je veselil Dragotin! Zgodaj je že bil pripravljen in vedno je drezal v očeta, da naj hiti.

Vola sta že stala na dvorišču, ko se je oče spomnil na živinski potni list, brez katerega ne sme gnati živine na semenj. Skoči v sobo k omari in odpre predalček, kamor je bil prejšnji dan shranil tak list. Išče in išče, pa ga ne najde. Začne povpraševati, pa se kregati. Tedaj so obšle Dragotina na dvorišču hude slutnje, kaj, če ga je vzel on sinoči ter ga spokal! Da da, spomnil se je, da je bil neki tak list med drugim papirjem — ostanki starega časnika. V svoji lahkomišelnosti pa ga ni bil natančneje pogledal.

„Oče, oče!“ je začel tiho, pa vedno glasneje, dokler ni bilo očeta iz sobe. „Oče, ... menda ... sem ... pa jaz ... vzel ... tisto!“ je zastokal. Očetu je bilo takoj vse jasno. — Čudo, da ni zdaj pokalo po Dragotinu! Pa zadela ga je še hujša kazen. Oče je velel hlapcu, da se naj hitro pripravi za na semenj, a sam je šel k županu po drugi potni list. Ko se je vrnil, je moral dati Dragotin bič iz rok in ostati namesto hlapca doma. Ves jok mu ni nič pomagal.

Žalosten je bil Dragotin in pokalice ni več vzel v roke. In glejte, ravno to mu je bilo v zadoščenje. Drugi dan so morali namreč ostati v šoli vsi tisti učenci, ki so imeli pokalice s seboj, ker so pred poukom pokali v šolski sobi. In — Dragotin ni bil med njimi!

L. Černež.

LISTJE IN CVETJE.

Iz zaklada naših pregovorov.

18. V sredi je v zlati skledi.

To že vemo, da Slovenec vse tako, kar je lepo in dobro, rad imenuje zlato. „V sredi je v zlati skledi“ torej pomeni, da je povsod neka srednja reč najboljša, ali kakor jasnejše pové drug sličen pregovor: „Srednja pot — najboljša pot.“

Ker so pregovori povzeti iz vsakdanje skušnje — iz življenja, jih najboljše umevamo, ako jih zopet obračamo na življenje, t. j. ako se skušamo prepričati, na katere okoliščine se dajo obračati.

Naš pregovor: „V sredi je v zlati skledi“ nas hoče naučiti, da se je v življenju treba izogibati obeh skrajnosti, ki sta označeni z besedama *pre malo* in *pre več*. Seveda se obrača le na dobro stran; zakaj pri slabih in zlobnih rečeh ni nikjer v zlati skledi, ne ob kraju, ne v sredi. Oglejmo si nekatere slučaje.

Lepa reč je n. pr. delavnost in pridnost. Kdor premalo dela in se premalo trudi, se ne more imenovati priden, ni hvale vreden; a napačno bi pa tudi bilo, ko bi se vse preveč

gnal in si ne privoščil niti potrebnega počitka ter tako škodoval zdravju. Več mladih ljudi je šlo že v zgodnji grob radi prevelikega napora, zlasti radi pretiranega učenja. Komur ni Bog dal darú, da bi se mogel povspesti do najvišje stopinje, naj se zadovolji z nižjim stanom, saj tudi v gozdu niso vsa drevesa enako visoka in košata.

Neprijetno in težavno je življenje, ako ni potrebnega imetja; a naš pregovor je opazil, da tudi preveliko bogastvo ni hasno in da strastni bogatini nimajo kar nič prijetnega življenja, ker niso nikdar zadovoljni s tem, kar že imajo, marveč si pohlepno nabirajo novih kupov z velikim trudom in z mučnimi skrbmi.

Tudi velike časti ni lahko pridobiti in nositi.

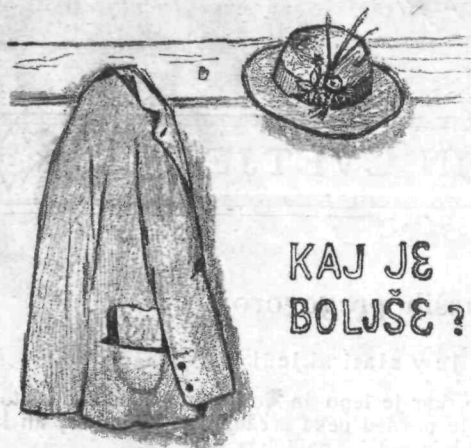
Sploh se s pretiranjem veliko spridi v življenju. Radi imamo veselega človeka, a zopern in smešen bi se nam zdel, kdor bi se vedno le smejal in se šalil. — Jako priključljivo je, ako se zna kdo olikano in vljudno vesti; če pa vidimo, da kar vsak korak in vsak premikljaj meri po knjigah „uljudnega vedenja“, če se nam vsiljivo hlina, slini in laska, če je vse le zunanja „naučena“ lupina brez jedra notranje srčne plemenitosti, se ga kmalu naveličamo, zdi se nam — neslan. — Ni nam sicer ljubo, če se kdo drži vedno le starega kopita, po katerem si je že prislužil ime „starokopitnež“; a še bolj nespameten se nam zdi nečimerni človek, kateri takorekoč vedno čaka na pragu, kdaj pride zopet kaka nova „moda“, da si jo hitro obesi. Posebno se osmeši, kdor se nosi imenitnejše, nego dovoljuje njegov stan. Ohranimo, kar so stari imeli dobrega in pametnega, a ne zametujemo tudi tega, kar nam nudi nova doba modrega in koristnega; ravno s tem smo pa že v zlati sredi. — Saj še pobožnost ni več prava, ako se pretirava. Greh bi imel posel ali delavec, ko bi hotel ves čas le moliti, ob tem bi pa zanemarjal svoja dela, svoje stanovske dolžnosti.

Ena čednost je pa še posebej mogoča le po zahtevi našega pregovora, namreč: štedljivost ali varčnost. Krščanska štedljivost nam odkazuje zlato sredo med nepotrebnim zapravljanjem in nespametnim „stiskanjem“. Varčen človek je priden, da si kaj pridobi, pridobljenega pa lakomno in skopo ne zapira in zaklepa, marveč radovoljno obrača za lastne potrebe ter druge dobre in plemenite namene, varuje se le brezpotrebnega razsipavanja.

Vendar tudi tukaj je treba pripomniti: „Ni vse zlato, kar se sveti!“ Tudi tista zlata skledica tam v sredi ni vselej iz čistega zlata, osobito takrat ne, ko bi hotel kdo iz nje zajemati potuho za svojo lenobo ali strahopetnost. Naš pregovor nikakor noče zavirati prave vneme in gorečnosti za sveto reč ali pa kratiti poguma, kadar je treba odločno nastopiti za pravico in resnico.

Rebus.

(Priobčil J. Dostal.)

KAJ JE
BOLJŠE?

Kateri narodni pregovor odgovarja temu vprašanju, ki se ozira na to, kaj je za klobukom in kaj v žepu?

(Rešitev rebusa in imena rešilcev v prih. listu.)

Demant.

(Priobčil Leopold.)

```

a
a a a
a b c c d
e e g j k k k
k l n n n
o o r
r
    
```

Pomen posameznim vrsticam je:

1. Soglasnik.
2. Strupena žival.
3. Ptica.
4. Odgonetka demanta.
5. Določen čas.
6. Pridevnik.
7. Soglasnik.

Prav razvrščene črke pomenijo brane od zgoraj navzdol in od leve proti desni ime priljubljene ptice.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h. — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.